

FOCUS

Corsu

1 U corsu hè una lingua rumanica, chì apparteni à u gruppu italorumanicu, parlata
 2 in Corsica è in u nordu di a Sardegna. Fermani pochi tracci di l'epuca prelatina in
 3 a lingua d'oghji chì a latinizzazioni è a tuscanizzazioni sò stati forti. Duranti seculi è seculi,
 4 a lingua hè stata cunsidarata com'è un dialettu di u tuscanu. D'altrondi, à l'epuca di
 5 l'indipendenza di a Corsica, à u XVIIIu seculu, a lingua ufficiali di a nazioni corsa era
 6 u tuscanu. Quandu l'isula duventa francesi, dui lingui sò ufficiali sin'à a mità di u XIXu seculu,
 7 u francesi è u tuscanu. Quandu u francesi duventa a sola lingua ufficiali, nasci à pocu à pocu
 8 una cuscenza di lingua corsa.
 9 In l'anni 1970, apparisci una vulintà di prumova u corsu. A lingua corsa diventa a principali
 10 rifarenza identitaria di l'essa corsu. U corsu si difinisci com'è una lingua pulinomica.
 11 Vali à di chì l'insemu di i so varietà sò accittati pocu
 12 impremi a situazioni, furmali o infurmali.
 13 U corsu cunnosci dapoi una cinquantina d'anni una
 14 calata forti di i so lucutori.
 15 A trasmissioni intergeneraziunali hè di più in più
 16 rara. A problematica di u corsu hè una quistioni
 17 socialmenti viva in a sucità corsa. In u 2013,
 18 l'Assemblea di Corsica vota pà un statutu di
 19 cuufficialità pà un'utilizzazioni di a lingua corsa in tutti
 20 i duminii di a vita publica, economica è social.
 21 Ma sin'à avali, sta ricunniscenza ufficiali di u corsu
 22 ùn hè micca accittata da u Statu francesi.

Gentilmente scritto da Nicolas Sorba

- OBSERVAÇÃO** 1 Identifique os artigos definidos e indefinidos presentes no texto.
- OBSERVACIÓN** 2 ¿Cuál es la vocal recurrente que caracteriza al corso?
- OBSERVACIÓ** 3 Quina paraula és sinònim de "sectors"?
- OBSERVATION** 4 Par son histoire, de quelle "grande" langue romane le corse est-il proche ?
- OSSERVAZIONE** 5 Qual è l'aggettivo utilizzato per definire la lingua corsa, considerata lingua unica e unita nonostante le sue varietà?
- OBSERVAȚIE** 6 Când a început promovarea limbii corsicane?

PORTUGUÊS	Uma língua em quatro continentes	Língua
ESPAÑOL	El español como lengua de herencia	Lengua
CATALÀ	El català: llengua comuna	Llengua
FRANÇAIS	Le français en Afrique	Langue
ITALIANO	L'italiano e le lingue d'Italia	Lingua
ROMÂNĂ	Aromâna: alter ego-ul limbii române	Limbă

PER APPROFONDIRE I pronomi personali soggetto

FOCUS Sardu

- UNIDADE
- UNIDAD
- UNITAT
- UNITÉ
- UNITÀ
- UNITATEA

2

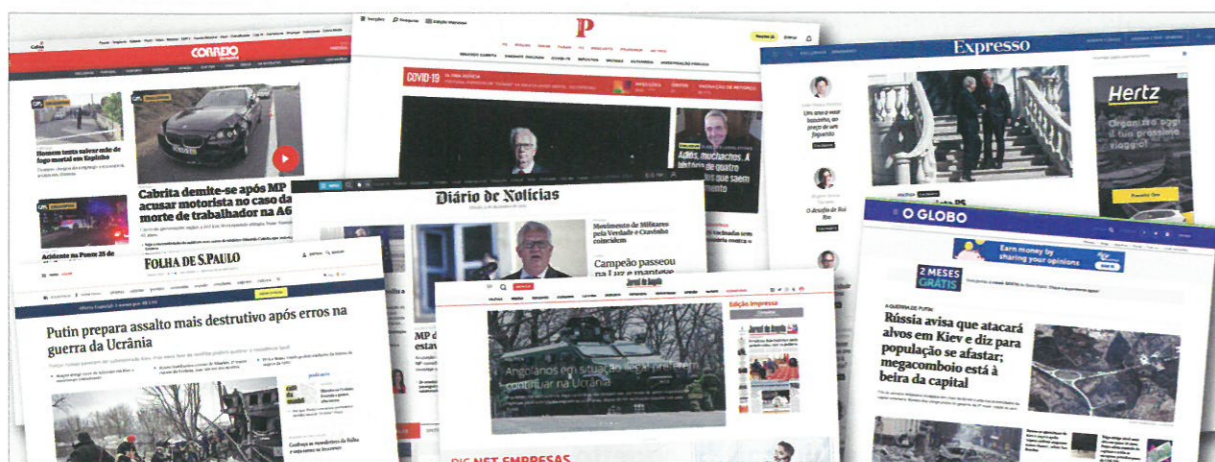

Scarica **GUARDA!** e inquadra qui per accedere alle risorse digitali di questa unità

camino
 frontiera
 / confine
 Camí
 frontieră
 granită
 frontera
 fronteira
 cale/drum
 cuvânt
 cammino
 cammino
 paraula
 frontiere
 palabra
 paraula

Uma língua em quatro continentes

1 A língua portuguesa tem seu berço no Nordeste da Península Ibérica onde se formou no
2 território atual da Galiza e do Norte de Portugal durante a Idade Média. A partir do
3 século XV, a expansão colonial dos portugueses levou o idioma para América do Sul,
4 África e Ásia.

T2.1

5 Hoje em dia, estima-se que essa língua tenha mais de 250 milhões de falantes. São nove os
6 países que a têm como língua oficial: Brasil, Portugal, Timor Leste, Angola, Cabo Verde,
7 Guiné-Bissau, Guiné Equatorial, Moçambique e São Tomé e Príncipe. Os últimos seis
8 compõem o grupo dos Países Africanos de Língua Oficial Portuguesa, os PALOP.
9 Por ser falada em países tão diferentes, a língua portuguesa apresenta peculiaridades
10 e diversidades em cada um deles. O Brasil, país que concentra o maior número de falantes
11 do português, apresenta características interessantes do ponto de vista lexical com palavras
12 de origens indígenas e africanas. São termos resultantes do contato com as línguas indígenas
13 e com línguas de tribos escravizadas na África que foram trazidas para o Brasil colônia.
14 Abacaxi, palavra que procede da língua tupi, é sinônimo de ananás. Já de origem africana,
15 temos axé (saudação para expressar votos de felicidade); bagunça (desordem); banzo (tristeza
16 profunda); cafundó (lugar de difícil acesso) e zanzar (andar sem destino).

1 COMPREENSÃO DO TEXTO: EXERCÍCIOS

A Múltipla escolha

1 Las lenguas que contribuyeron a la formación de las palabras del portugués brasileño fueron

- A africanas.
- B indígenas.
- C africanas e indígenas.

2 Els països que formen part dels PALOP són

- A seis.
- B oito.
- C três.

Língua

3 Lesquels parmi ces mots sont d'origine africaine ?

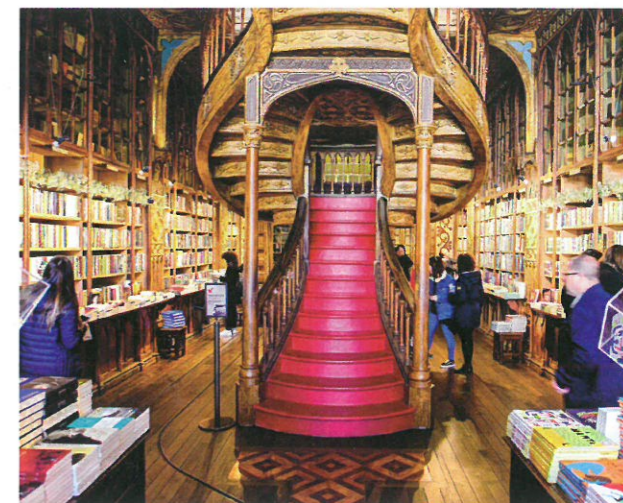
- A Ananás e banzo.
- B Cafundó e axé.
- C Abacaxi e bagunça.

4 Quanti sono i parlanti del portoghese nel mondo?

- A O dobro de 250 milhões.
- B Algo mais de 250 milhões.
- C Menos de 250 milhões.

5 Limba portugheză are originea în

- A Sul de Portugal.
- B África.
- C Península Ibérica.

B Verdadeiro ou falso?

- 1 El idioma portugués se habla de la misma manera en todos los países.
- 2 El major nombre de parlants de portugués es troba al Brasil.
- 3 Le Mozambique et le Timor Oriental font partie des PALOP.
- 4 "Zanzar" vuol dire girovagare, andare senza meta e senza uno scopo.
- 5 Limba portugheză este prezentă pe patru continente.

- V F
- V F
- V F
- V F
- V F

2 EXPLORANDO O TEXTO: EXERCÍCIOS

A Complete a tabela procurando no texto os termos em português.

PORTUGUÊS	ESPAÑOL	CATALÀ	FRANÇAIS	ITALIANO	ROMÂNĂ
	cuna	bressol	berceau	culla	leagăn
	destino	destí	destination	destinazione	destinație
	saludo	salutació	salutation	saluto	salut
	tribus	tribus	tribus	tribù	triburi
	peculiaridades	peculiaritats	particularités	peculiarità	particularități

B Procure no texto as palavras que correspondam aos equivalentes dados nas outras línguas.

- 1 En español, piña: .....
- 2 En català, gran tristesa: .....
- 3 En français, désordre ou confusion: .....
- 4 In italiano, un buon augurio oppure un saluto: .....
- 5 În română, departe sau greu accesibil: .....

El español como lengua de herencia

- 1 La lengua española goza de buena salud si consideramos el número de hablantes que
2 suman un total de 580 millones de personas. Entre ellos se pueden distinguir, por un
3 lado, los hablantes nativos, aquellos que han nacido y crecido en un ambiente lingüístico
4 de lengua española, y, por otro, los hablantes que la han aprendido como lengua extranjera.
5 Otra categoría peculiar dentro de ese total son los hablantes de español como lengua
6 de herencia. Nos referimos con este término a aquellas personas bilingües que han sido
7 expuestas a su idioma materno (el español) de manera prolongada, pero que quizá no cuenten
8 con todas las competencias comunicativas de un hablante nativo puesto que han crecido
9 y viven en un ambiente dominado por otra lengua. Podemos pensar en los descendientes
10 de hispanohablantes establecidos en los Estados Unidos que usan el inglés como lengua
11 de comunicación en la escuela y con los amigos, pero que en sus casas oyen el español
12 y lo consideran su lengua familiar.
13 Lo curioso de estos hablantes es que cuando desean ampliar su conocimiento de la lengua
14 española se encuentran con que los cursos tradicionales de español como lengua extranjera
15 no responden a sus necesidades, pues para ellos esta no es una lengua extranjera.

T2.2

1 COMPRENSIÓN DEL TEXTO: EJERCICIOS

A Selección múltiple

1 Hoje em dia, a língua espanhola

- A es utilizada por muchos millones de personas.
 B no es utilizada por hablantes nativos.
 C es una lengua extranjera poco estudiada.

2 Dins el nombre total de hispanoparlants s'hi troben

- A exclusivamente los hablantes nativos.
 B los hablantes nativos, los de herencia y los que la han estudiado.
 C solo los hablantes nativos y los de herencia.

Lengua

3 Les descendants des hispanophones aux États-Unis

- A deben estudiar el español en las escuelas.
 B no usan el español con sus familias.
 C estudian mayoritariamente en inglés.

4 Gli ispanofoni di seconda generazione degli Stati Uniti

- A no hablan español como los nativos.
 B hablan inglés en sus casas.
 C son monolingües inglés.

5 Limba spaniolă este considerată limbă străină

- A por los hablantes de herencia de Estados Unidos.
 B por las personas que crecen en un país hispanohablante.
 C por quienes la estudian fuera de los países hispanohablantes.

B ¿Verdadero o falso?

- 1 O estado de saúde do espanhol não é bom. V F
2 Els parlants d'herència d'espanyol no tenen domini natiu. V F
3 L'espagnol demeure la langue familiale des hispanophones des États-Unis. V F
4 Gli ispanofoni superano i 600 milioni di persone al mondo. V F
5 Cursurile tradiționale de spaniolă sunt utile pentru descendenții bilingvi ai hispano-americanilor. V F

2 EXPLORANDO EL TEXTO: EJERCICIOS

A Busca en el texto la palabra correspondiente en español.

PORTUGUÉS	ESPAÑOL	CATALÀ	FRANÇAIS	ITALIANO	ROMÂNĂ
milhões		milions	millions	milioni	milioane
categoria		categoria	catégorie	categoria	categorie
bilíngües		bilingües	bilingues	bilingui	bilingve
descendentes		descendants	descendants	discendenti	descendenți
escola		escola	école	scuola	școală

B Encuentra en el texto las palabras equivalentes.

- 1 competência, competència, compétence, competenza, competență .....
- 2 comunicação, comunicació, communication, comunicazione, comunicare .....
- 3 conhecimento, coneixement, connaissance, conoscenza, cunoștințe .....
- 4 tradicional, tradicional, traditionnel, tradizionale, tradițional .....
- 5 necessidade, necessitat, nécessité, necessità, necesitate .....

1 Actualment, més d'onze milions de persones saben parlar català. Aquesta llengua
 2 s'utilitza a l'àmbit de l'administració pública dels seus territoris i és vehicular dins
 3 el sistema educatiu (des de la primària fins a la universitat). També l'empren els mitjans
 4 de comunicació (ràdio, televisió i premsa), les editorials (que publiquen literatura original
 5 o traduïda) i és present a les xarxes socials.
 6 Tanmateix, el català no és una llengua completament normalitzada en cap dels seus territoris.
 7 Allò té entre altres resultats que els seus parlants tindran llurs drets de parlar i viure en català
 8 més o menys reconeguts i protegits en funció del quadre jurídic del territori on ells visquin.
 9 L'ONG Plataforma per la Llengua elabora cada any un report anomenat *InformeCAT*, on
 10 es recullen dades significatives sobre la situació del català a partir de fonts oficials i estudis
 11 d'elaboració pròpia. Les dades es presenten classificades en diverses seccions temàtiques
 12 i les referències apareixen en un apartat final.
 13 Així doncs, l'*InformeCAT* és sobretot informatiu però també contribueix decisivament
 14 al debat públic sobre la llengua i serveix com a suport per a l'elaboració de polítiques
 15 públiques a favor de la plena normalització del català com a llengua comuna de tots
 16 els territoris catalanoparlants.

1 COMPRENSIÓ DEL TEXT: EXERCICIS

A Múltiple elecció

1 O catalão está presente no sistema educacional?

- A No, el català encara no ha assolit aquest àmbit d'ús.
- B Sí, però només com a matèria optativa sense qualificació.
- C Sí, s'ha implementat des de la primària fins a la universitat.

2 Las editoriales de lengua catalana publican

- A fonamentalment llibres pel jovent.
- B literatura en llengua original i traduccions.
- C textos i manuals per l'autoaprenentatge.

3 Quelle est la fonction de l'InformeCAT ?

- A Serveix per a informar i recolzar les polítiques públiques.
- B Funciona com a base de dades del govern de Catalunya.
- C Condiciona l'adopció de mesures oficials a nivell europeu.

4 La situazione sociolinguistica del catalano

- A es troba completament normalitzada a Catalunya.
- B no està plenament normalitzada en cap territori.
- C presenta una baixa vitalitat arreu el seu domini lingüístic.

5 Unde se folosește limba catalană?

- A Només a nivell de la comunicació oral entre persones pròximes.
- B Als organismes públics i privats de l'Estat espanyol.
- C A l'administració, l'educació i els mitjans de comunicació.

B Ver o fals?

- 1** A normalização do catalão ainda está longe de ser concluída. V F
- 2** Los datos *InformeCAT* proceden de fuentes privadas sin reconocimiento oficial. V F
- 3** La Plataforma per la Llengua recueille des données sur la situation du catalan. V F
- 4** La Plataforma per la Llengua è un organismo di azione delle università catalane. V F
- 5** Peste unsprezece milioane de oameni vorbesc limba catalană. V F

2 EXPLORACIÓ DEL TEXT: EXERCICIS

A Cerca al text la paraula que correspon en català.

PORTUGUÊS	ESPAÑOL	CATALÀ	FRANÇAIS	ITALIANO	ROMÂNĂ
onze	once		onze	undici	unsprezece
falar	hablar		parler	parlare/favellare	a vorbi
administração	administración		administration	amministrazione	administrație
informativo	informativo		informatif	informativo	informativ
comum	común		commune	comune	comună

B Cerca al text els mots que corresponen amb els equivalents donats dins les altres llengües.

- 1** Em português, rádio: .....
- 2** En español, prensa: .....
- 3** En français, réseaux sociaux: .....
- 4** In italiano, case editrici: .....
- 5** În română, media audiovizuală sau scrisă: .....

1 Selon l'Organisation Internationale de la Francophonie (OIF), le français est la 5e langue
2 la plus parlée sur la planète, avec environ 300 millions de locuteurs. Ceci ne signifie pas
3 qu'il s'agit de locuteurs natifs, mais de personnes étant capables de s'exprimer en français,
4 même dans des pays où le français n'a aucun statut officiel.

5 Selon les données recueillies par l'Observatoire de la langue française, 59% des personnes
6 pratiquant quotidiennement le français vivent sur le continent africain. Le statut y diffère
7 cependant selon le pays. C'est la République démocratique du Congo (RDC) qui comprend le
8 plus de « francophones ». Pour beaucoup d'Africains, le français est la langue de scolarisation
9 ou de l'administration, mais à la maison une autre langue est parlée. C'est le cas au Sénégal
10 ou dans de nombreux pays de l'Afrique subsaharienne. Il y a tellement de parlers locaux que
11 les gens sont souvent obligés de recourir à une langue véhiculaire pour se comprendre.

12 Le français peut aussi être présent ou utilisé dans le système scolaire ou universitaire, comme
13 au Maghreb, même si l'arabe a détrôné le français aujourd'hui suite à la « défrancisation » qui
14 a suivi le mouvement de décolonisation. C'est très certainement sur le continent africain que
15 se joue l'avenir du français. Va-t-il disparaître suite à la montée d'autres langues ?

T2.4

1 COMPRÉHENSION DU TEXTE : EXERCICES

A Choix multiple

1 O número de 300 milhões refere-se a

- A personnes qui parlent français en Afrique.
 B locuteurs natifs francophones dans le monde.
 C personnes dans le monde aptes à parler français.

2 Para muchos africanos, el francés es

- A une langue étrangère comme une autre apprise à l'école.
 B une langue utilisée à l'école, à l'administration ou dans la vie quotidienne.
 C la langue première, celle des ancêtres que l'on utilise à la maison.

3 En alguns països africans, la gent utilitza el francès

- A uniquement en famille et entre amis.
 B par nécessité car il n'y a pas de langue commune à tout le pays.
 C pour pouvoir voyager et immigrer en Europe.

4 Oggi, nei paesi magrebini, il francese è

- A associé à la période coloniale, l'arabe étant la langue officielle.
 B en concurrence avec l'arabe qui tend à s'étendre.
 C la langue véhiculaire principalement utilisée.

5 E în joc viitorul limbii franceze în Africa, deoarece

- A de nombreux pays devront choisir quelle(s) langue(s) utiliser à l'avenir.
 B l'arabe menace le français au Maghreb.
 C la pratique du français s'étend à des pays africains non francophones.

B Vrai ou faux ?

- 1 O francês tem status oficial em todos os países africanos.
 2 La mayoría de los francófonos del mundo viven en África.
 3 El francés es una de las lenguas más parladas del món.
 4 In Congo si trova il maggior numero di francofoni dell'África.
 5 Senegalezii nu vorbesc limba wolof acasă.

- V F
 V F
 V F
 V F
 V F

2 EXPLORATION DU TEXTE : EXERCICES

A Cherche dans le texte le mot correspondant en français.

PORTUGUÊS	ESPAÑOL	CATALÀ	FRANÇAIS	ITALIANO	ROMÂNĂ
numeroso	numerosos	nombrosos		numerosi	numeroși
escolar	escolar	escolar		scolastico	școlar
comprender	comprender	comprendre		capire/ comprendere	a înțelege
dados	datos	dades		dati	date
falantes	hablantes	parlants		parlanti/locutori	vorbitori

B Cinq (5) mots du texte se terminent par « tion » (scolarisation, organisation...). À quoi correspond ce suffixe dans d'autres langues romanes ? Indique PT, ES, CA, IT, RO à droite des mots proposés.

- 1 -ção (descolonização, organização) .....
 2 -re (organizare, decolonizare) .....
 3 -zione (scolarizzazione, amministrazione) .....
 4 -ció (administració, escolarització) .....
 5 -ción (desfrancización, administración) .....

L'italiano e le lingue d'Italia

- 1 L'Italia è un Paese che ha avuto un'unità linguistica tardiva. La sua unificazione politica
 2 risale al 1861 e, all'epoca, pochissimi italiani sapevano parlare e scrivere in italiano.
 3 Le lingue diffuse e parlate erano i dialetti, diversi da regione a regione. In verità,
 4 l'italiano si è evoluto da uno di questi dialetti, quello fiorentino, che è stato adoperato da molti
 5 scrittori, come Dante Alighieri.
 6 Siccome Firenze era una città molto ricca ed importante sia culturalmente
 7 che economicamente, il suo dialetto si è distinto. Questo, però, non ha impedito che la
 8 popolazione della Penisola continuasse ad utilizzare la varietà dei dialetti per comunicare.
 9 Possiamo dire che gli italiani hanno iniziato a parlare la lingua nazionale nel '900 soprattutto
 10 dopo l'avvento della radio, poi della TV e grazie all'istituzione della scuola dell'obbligo
 11 che fece aumentare il numero di alfabetizzati. Nonostante ciò, lungo tutto lo stivale
 12 continuano a esistere tante lingue denominate dialetti.
 13 Nel 1999, è stata approvata la legge 482 per la tutela delle lingue di dodici comunità linguistiche
 14 storiche: albanese, catalana, croata, francese, francoprovenzale, friulana, tedesca, greca,
 15 ladina, occitana, sarda e slovena. Mentre tra gli anni Trenta e gli anni Settanta i dialetti d'Italia
 16 venivano sottovalutati, oggi alcune regioni hanno leggi per tutelare ed insegnare il loro dialetto.

T2.5

1 COMPRESIONE DEL TESTO: ESERCIZI

A Scelta multipla

1 Quando houve a Unificação da Itália a sua população falava predominantemente

- A l'italiano.
 B l'italiano e i dialetti.
 C i dialetti.

2 El italiano se formó a partir

- A dalle lingue regionali.
 B dalle lingue dei letterati.
 C dal dialetto fiorentino.

Lingua

3 Entre els anys 1930 i 1970 els dialectes italians

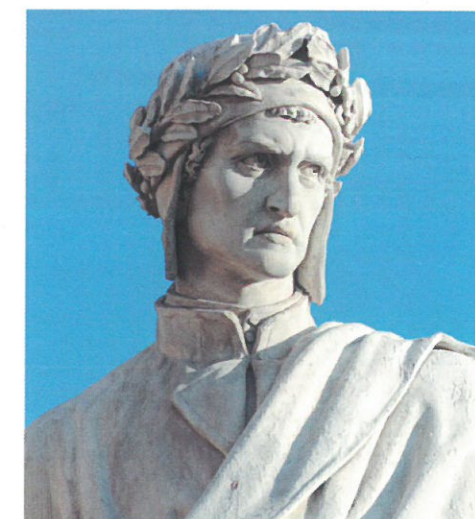
- A erano tutelati dal governo.
 B non erano ben visti.
 C venivano insegnati nella scuola.

4 La loi 482

- A istituisce i dialetti.
 B difende 12 lingue.
 C riguarda le lingue della TV.

5 Poetul Dante Alighieri

- A ha utilizzato il dialetto fiorentino.
 B ha alfabetizzato l'Italia.
 C ha insegnato a molti scrittori.

B Vero o falso?

- 1 O rádio e a televisão ajudaram a difusão da língua italiana. V F
 2 Algunas regiones tienen leyes para proteger y enseñar el dialecto. V F
 3 Avui els dialectes ja no es parlen a Itàlia. V F
 4 L'unité linguistique de l'Italie a été tardive. V F
 5 Televiziunea și radioul nu au crescut numărul de alfabetizați. V F

2 ESPLORANDO IL TESTO: ESERCIZI

A Cerca nel testo la parola corrispondente in italiano.

PORTUGUÊS	ESPAÑOL	CATALÀ	FRANÇAIS	ITALIANO	ROMÂNĂ
bota	bota	bote	botte		cizmă
alemã	alemana	alemanya	allemande		germană
francesa	francesa	francesa	française		franceză
albanesa	albanesa	albanesa	albanaise		albaneză
hoje	hoy	avui	aujourd'hui		astăzi

B Trova nel testo le parole equivalenti.

- 1 utilizado, utilizado, utilitzat, utilisé, utilizat (folosit) .....
- 2 unidade, unidad, unitat, unité, unitate .....
- 3 variedade, variedad, varietat, variété, varietate .....
- 4 cidade, ciudad, ciutat, ville (cité), oraș (cetate) .....
- 5 comunidade, comunidad, comunitat, communauté, comunitate .....

Aromâna: alter ego-ul limbii române

- 1 Știm că româna este limba oficială a României și a Republicii Moldova. Totuși, ea este
2 doar unul dintre cele patru dialecte istorice ale limbii române, ce au originea în latină
3 vorbită (protoromână) pe fluviul Dunărea, între vechile provincii, Dacia și Moesia.
4 Lingviștii numesc aceste dialecte: dacoromână (limba oficială a României și a Republicii
5 Moldova), aromână, istroromână și meglenoromână.
6 Teritoriul de formare al aromânei este controversat. În general, se consideră că s-a format
7 la sud de Dunăre și s-a desprins din protoromână, cel mai târziu în secolul al X-lea. Prima
8 atestare documentară a aromânilor în Macedonia este din anul 976.
9 Structura gramaticală a limbii aromâne diferă de cea a românei standard din trei motive
10 principale. În primul rând, din cauza relativei sale izolări, aromâna are un caracter arhaic.
11 În al doilea rând, evoluția sa independentă a făcut posibilă inovația. În fine, unele diferențe
12 se datorează influențelor exercitate asupra aromânei de limbile cu care a venit în contact:
13 greaca, albaneza, sârba, bulgara și turca.
14 În prezent, există numai estimări despre numărul total de vorbitori de română un document
15 al Consiliului Europei menționează numărul de circa 250.000 de vorbitori. În Albania, aromânii
16 au statutul de minoritate națională din 2017. În conformitate cu datele recensământului
17 populației din 2011, 3.848 de persoane se declară de limbă maternă aromână sau armânească.

T2.6

1 ÎNȚELEGEREA TEXTULUI: EXERCIȚII

A Alegere multiplă

1 A lingua arromena é

- A limba oficială a României.
 B o limbă minoritară.
 C o limbă dispărută.

2 La lengua arrumana se formó

- A pe un teritoriu încă incert.
 B la nord-est de Dunăre.
 C într-o țară complet necunoscută.

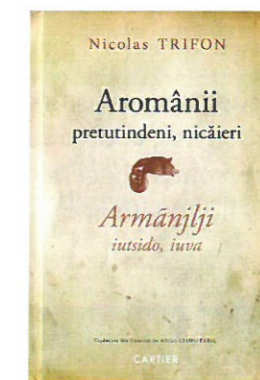

Limbă

- 3 **L'estructura gramatical de l'aromanès**
 A nu s-a schimbat din Evul Mediu.
 B este aceeași cu structura slavei vechi.
 C este similară de cea a limbii române standard.
- 4 **Les particularités de l'aroumain peuvent être caractérisées comme étant le résultat**
 A influenței bulgare și macedonenei.
 B izolării totale de lumea exterioară.
 C a dezvoltării sale în contact cu alte limbi.
- 5 **La comunită aromena**
 A a fost recunoscută de Albania.
 B nu are nicio recunoaștere oficială.
 C a fost protejată de Consiliul Europei.

B Adevărat sau fals?

- 1 O arromeno apresenta um caráter arcaico.
2 La lengua arrumana ha seguido evoluciones propias.
3 Els primers testimonis d'aromanès han aparegut al segle XX.
4 On ne connait pas le nombre exact de locuteurs d'aroumain.
5 La minoranza aromena attualmente conta più di un milione di persone.

- A F
 A F
 A F
 A F

2 EXPLORAREA TEXTULUI: EXERCIȚII

A Completează tabelul, căutând în text termenii în limba română.

PORTUGUÉS	ESPAÑOL	CATALÀ	FRANÇAIS	ITALIANO	ROMÂNĂ
quatro	cuatro	quatre	quatre	quattro	
latim	latín	llatí	latin	latino	
tarde (avv.)	tarde (avv.)	tard (avv.)	tard (avv.)	tardi (avv.)	
a causa de	a causa de	a causa de	à cause de	a causa di	
arcaico	arcaico	arcaic	archaïque	arcaico	

B Identifică în text cuvintele care corespund definițiilor listate.

- 1 Variedades de uma língua que mudam de uma região a outra: .....
- 2 Provincia del imperio romano que ocupó buena parte de la actual Rumania: .....
- 3 Durada de 365 dies equivalent a una revolució de la Terra al voltant del Sol: .....
- 4 Les locuteurs et locutrices d'une langue: .....
- 5 Paese balcanico dove abita parte della minoranza aromena: .....

I pronomi personali soggetto

I pronomi personali soggetto indicano il protagonista – animato o inanimato – che compie l'azione espressa dal verbo, svolgendo dunque la funzione logico-sintattica di soggetto. Nelle lingue romanze i pronomi personali soggetto di **prima** e **seconda persona** derivano la loro forma dai pronomi latini al caso nominativo, che erano rispettivamente EGO, TU al singolare e NŌS, VŌS al plurale.

PORTUGUÊS	ESPAÑOL	CATALÀ	FRANÇAIS	ITALIANO	ROMÂNĂ
eu	yo	jo	je	io	eu
tu (<i>Portogallo</i>) você (<i>Brasile</i>)	tú (<i>generale</i>) vos (<i>Argentina</i>)	tu	tu	tu	tu
nós	nosotros/-as	nosaltres	nous	noi	noi
vós (<i>letterario</i>) vocês (<i>generale</i>)	vosotros/-as (<i>Spagna</i>) ustedes (<i>America</i>)	vosaltres	vous	voi	voi

In particolare osserviamo che:

- le forme attuali dello spagnolo *usted/es* e del portoghese *ocê/s* derivano dalla contrazione dell'espressione reverenziale *vuestra merced* (ES) e *vossa mercê* (PT), equivalenti all'italiano *vostra grazia* e al francese *votre seigneurie*;
- le forme al plurale *ustedes* (che si riscontra nello spagnolo americano e in quello delle Canarie) e *vocês* (generale nel portoghese standard) si coniugano con la forma verbale alla terza persona del plurale (*Ustedes hablan corso* ES, *Vocês falam corso* PT);
- in portoghese il pronome *nós* può essere sostituito dal sintagma pronominale *a gente* coniugato alla terza persona singolare in funzione di pronome di prima persona plurale (*A gente fala corso* = *Nós falamos corso*). Similmente, in francese, al posto del pronome *nous*, si trova spesso il pronome *on* (che deriva dal latino HOMO) coniugato alla terza persona singolare (*On parle corse* = *Nous parlons corse*);
- in spagnolo i pronomi personali di prima e seconda persona plurale presentano la marcazione del genere: *nosotros/-as* e *vosotros/-as*. Tutte e due le forme derivano dall'unione dei pronomi latini NŌS e VŌS con l'aggettivo ALTER, ALTERA, ALTERUM. La stessa composizione si riscontra in catalano (*nosaltres* e *vosaltres*, senza distinzione di genere) ed esistono espressioni simili in italiano (*noialtri/e* e *voialtri/e*) e francese (*nous autres* e *vous autres*), però in queste ultime due lingue hanno un carattere contrastivo.

In latino classico per le forme pronominali di **terza persona** si usa il dimostrativo *is, ea, id*. Nelle lingue romanze, invece, i pronomi personali soggetto di terza persona derivano dal dimostrativo latino ILLE, ILLA, ILLUD, che è lo stesso dimostrativo che dà origine all'articolo:

		PORTUGUÊS	ESPAÑOL	CATALÀ	FRANÇAIS	ITALIANO	ROMÂNĂ
Singolare	M	ele	él	ell	il	egli (<i>letterario</i>), lui	el
	F	ela	ella	ella	elle	ella (<i>letterario</i>), lei	ea
Plurale	M	eles	ellos	ells	ils	loro	ei
	F	elas	ellas	elles	elles		ele

In tutte le lingue romanze i pronomi di terza persona si usano indistintamente in riferimento a persone, cose, animali e sostantivi astratti. In italiano il pronome *esso, essa* (dal pronome identificativo latino ĪPSE, ĪPSA, ĪPSUM), si riferisce solo a cose, animali e concetti astratti, non a persone, e viene usato principalmente nei registri formali. I pronomi *lui, lei* funzionano anche come forme oblique (*con lei, a lui*) e sono molto più usati rispetto alle forme letterarie *egli, ella* (esclusivamente nominative). Allo stesso modo, il pronome invariabile di terza persona plurale *loro* (dal genitivo plurale di ILLE > ILLŌRUM) è di gran lunga più usato rispetto alle forme *essi/esse*.

Per quanto riguarda infine la cosiddetta **forma di cortesia**, in latino non c'è distinzione nel grado di formalità e si usa l'allocutivo *tu* in tutte le situazioni. L'uso della seconda persona plurale *vŏs* come allocutivo di cortesia viene introdotto dagli imperatori nel III secolo d.C. Le lingue romanze adottano nel tempo varie soluzioni per esprimere questa funzione. Riportiamo qui di seguito le più usate nelle lingue standard attuali:

	PORTUGUÊS	ESPAÑOL	CATALÀ	FRANÇAIS	ITALIANO	ROMÂNĂ
Singolare	o senhor (3 ^a sing.) a senhora (3 ^a sing.)	usted (3 ^a sing.)	vós (2 ^a plur.) vostè (3 ^a sing.)	vous (2 ^a plur.)	Lei (3 ^a sing.)	dumneata (2 ^a sing.) dumneavoastră (2 ^a plur.)
Plurale	os senhores (3 ^a plur.) as senhoras (3 ^a plur.)	ustedes (3 ^a plur.)	vostès (3 ^a plur.)			dumneavoastră (2 ^a plur.)

In particolare osserviamo che:

- la forma di cortesia in portoghese si rende con l'espressione *o/a senhor/a*, declinabile al singolare e al plurale (*O senhor fala corso? As senhoras falam corso?*);
- la norma standard del catalano prevede *vós* usato nel linguaggio amministrativo e *vostè* considerato più cortese e più formale (*Vós parlevu cors*);
- la forma di cortesia in italiano prevede l'uso del pronome *lei* (oppure *Lei*) che si accorda al femminile, a eccezione che per gli elementi nominali e aggettivali *Professore, lei è ancora interessato all'argomento?* (*Vostè parla cors*);
- la forma di cortesia in romeno presenta due gradi al singolare (*dumneata*, meno formale, e *dumneavoastră*, più formale) e un solo grado al plurale (*dumneavoastră*); entrambe le forme sono

etimologicamente da ricondurre al sostantivo latino DOMINUS, DOMINA (*Cosmin, dumneata ai înțeleș subiectul? Domnule profesor, dumneavoaștră ați explicat clar, am înțeleș tot*).

Per quanto riguarda l'uso, nel latino e nelle lingue romanze, di norma il pronome personale soggetto viene omesso e utilizzato solo quando serve per porre enfasi sul soggetto (*Ego romanice loquor, tu britannice loquēris*). Le uniche eccezioni alla norma dell'omissione del soggetto si riscontrano in francese (perché molte forme verbali si pronunciano allo stesso modo) e nei dialetti settentrionali d'Italia, che prevedono l'obbligo di esprimere il soggetto (*Mi go pressa*). In tal caso il pronome è clitico, cioè privo di accento, e si appoggia al verbo: in posizione preverbale nelle frasi affermative (*Vous parlez roumain*) e in posizione postverbale nelle frasi interrogative (*Quelles langues parlez-vous?*). Osserviamo infine che:

- nel portoghese brasiliano, il pronome soggetto viene sempre più usato (*Você fala corso, A gente aprende francês, Vocês estudam muito*);
- in francese il suo uso è obbligatorio anche con i verbi atmosferici (*Il neige, Il fait beau aujourd'hui*) e con i verbi impersonali (*Il faut que vous appreniez de nouvelles langues*).

Adesso potrai riconoscere i pronomi personali soggetto. Questa informazione ti aiuterà a identificare nei prossimi testi il protagonista che compie l'azione espressa dal verbo.

Sardu

- 1 Sa limba sarda fachtet parte de unu grupu divressu cufromma a sas àteras limbas neo-
- 2 latinas. Comente totu sas limbas naturales su sardu càmbiat meda comente si colat dae
- 3 una banda a s'atera de s'isula. Sos istudias de linguistica faveddant de limbazos
- 4 nugoresos-logudoresos de sa banda de mesu e de supra (chi ant mantesu unu ghetu prus
- 5 cusserbatibu in sa fonètica) e de limbazos campidanesos de s'ala de josso partinde dae sa
- 6 cussorja prus meridionale de Gennargentu.
- 7 S' eticheta de logudoresu, a s'ispissu, s'impreat pro pònnere a pare totu sas variedades
- 8 linguisticas de sa Sardigna de mesu e de su capu de supra; si mutit logudoresu (o logudoresu
- 9 illustre) fintzas sa limba literària chi picat sustàntzia dae sos limbazos de su nord-ovest e
- 10 su nord-est de s'isula e chi medas poetas ant impreau pro sas òperas issoro. Custa limba
- 11 l'intendimus fintzas in sas garas a bolu chi si fachent in-d'una parte manna de sa Sardigna de
- 12 sa banda de mesu e de su capu de supra.
- 13 Su limbazu de Casteddu, comente lu faveddabant sos printzipales de sa parte arta de sa tzitade
- 14 chi si mutit Casteddu de susu, est istau unu modellu pro totu sos limbazos de sa banda de
- 15 josso de s'isula. S'influssu de su casteddaju si podet intèndere fintzas in medas limbazos de
- 16 s'Ozastra e de sa Barbàgia de Brebì. Sa limba de sa poesia cantada, isparta in totu sa cussorja
- 17 de josso, est connota comente campidanesu literàriu e at una tradizione fintzas in sa limba
- 18 iscrita incumintzande dae sas òperas de Antoni Maria de Stersili chi aiat iscritu unas cantas
- 19 òperas de treatu religiosu in s'ùrtima parte de su
- 20 sèculu XVII.
- 21 Si depet nàrrere peri chi, in contos de morfologia e
- 22 sintassi, totu sos limbazos sardos s'assimizant a pare e
- 23 s'acurtziant de prus a sa tipologia morfologica de sas
- 24 limbas romànicas (ispaniolu, portoghese, frantzesu
- 25 medievale).
- 26 In sos ùrtimos bint'annos sas istituziones regionales
- 27 ant bocau a campu iniziativa de istandardizatzione
- 28 de sa limba fintzas pro iscrivere documentos ufiziales
- 29 sende chi su sardu est istau reconnotu comente limba
- 30 de minoria dae sa leze de s'Istadu italianu 482 su 1999.

Gentilmente scritto da Simone Pisano

OBSERVAÇÃO	1	Quais são os nomes das principais variedades da língua sarda?
OBSERVACIÓN	2	¿Cuál es la marca del plural de los sustantivos y adjetivos en sardo?
OBSERVACIÓ	3	Quines son les formes (masculí i femení, singular i plural) de l'article definit en sard?
OBSERVATION	4	Quel est le nom d'une variété de la langue sarde utilisée pour la littérature ?
OSSERVAZIONE	5	Come si dice 'città' nella varietà del sardo in cui è scritto il testo?
OBSERVAȚIE	6	În ultimii ani, autoritățile insulei au promovat utilizarea oficială a limbii sarde?

T2.7